Rimska republika

Kasno razdoblje

Opće značajke

- Kraj 2. – kraj 1. st. pr. Kr.
- Političke krize
  - Destabilizacija društva uslijed kolonijalizma
  - Stranke optimata i populara
- Uspon vojnih generala
- Nemogućnost Rima da uspostavi efikasnu upravu u vrijeme vojne krize
- Raslojavanje društva

Braća Grakho

Tiberije Grakho – pučki tribun 133. pr. Kr.

- Agrarne reforme u korist plebejaca
- Ograničenje na 350 jutara zemlje plus 150 za svakog sina

Gaj Grakho – pučki tribun 123. i 122. pr. Kr.

- Ograničenje samovoljnog kaznenog progona
- Ekonomske reforme
- Sudske reforme
- Društvene reforme – širenje prava rimskog građanstva – italskim saveznicima

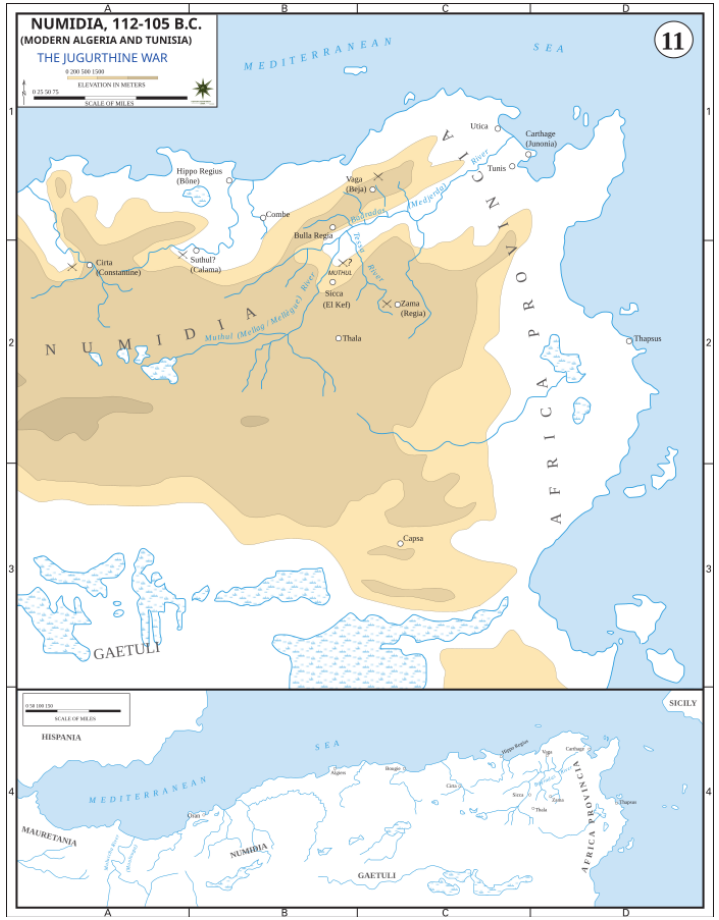
- Prva velika politička kriza
- Aristokracija – protivljenje
  - Senat smatra financije svojim poslom
- Zakoni opstaju

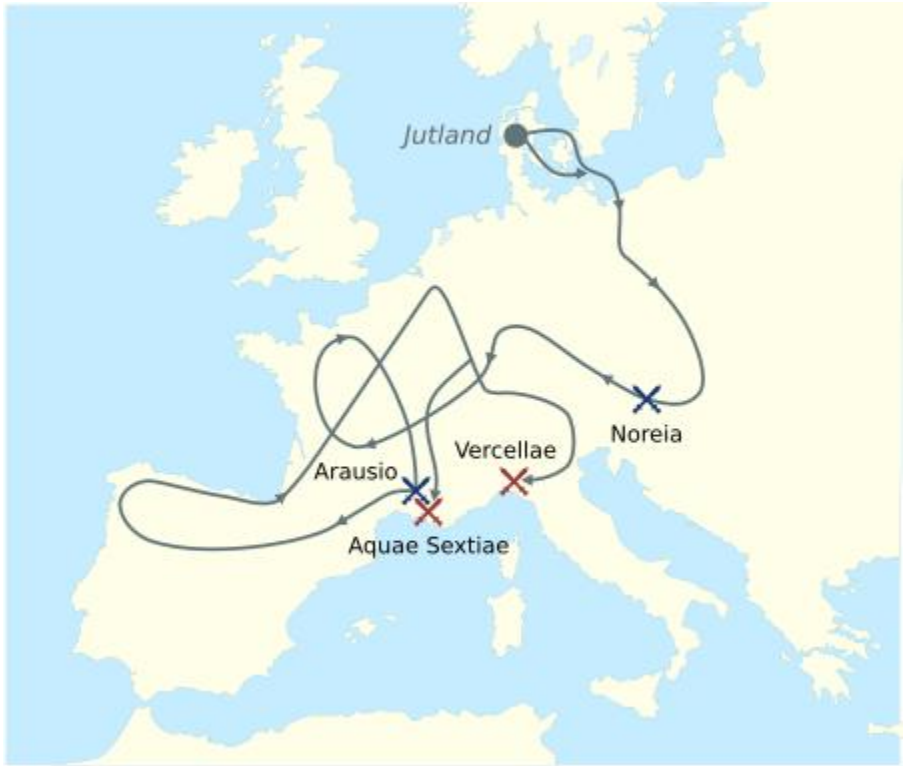
Gaj Marije

- Plebejac / konzul 107. pr. Kr.

- Uspon
- Rat s Jugurtom oko Numidije
  - 111.-104. pr. Kr.
- Rat s Cimbrima i Teutoncima
  - 113.-101.

- Vojna reforma
  - Profesionalizacija vojske
  - Jačanje generalske moći


NUMIDIA, 112-105 B.C.
(MODERN ALGERIA AND TUNISIA)
THE JUGURTHINE WAR
11
MEDITERRANEAN SEA
Utica
Carthage (Junonia)
Tunis
Hippo Regius (Bône)
Vaga (Béja)
Combe
Bulla Regia
Cirta (Constantine)
Suthul? (Calama)
Sicca (El Kef)
Zama (Regia)
Thala
Thapsus
Capsa
GAETULI
NUMIDIA
AFRICA PROVINCIA
HISPANIA
MAURETANIA
SICILY


Jutland
Noreia
Vercellae
Arausio
Aquae Sextiae

Unutarnji sukobi

91. pr. Kr.

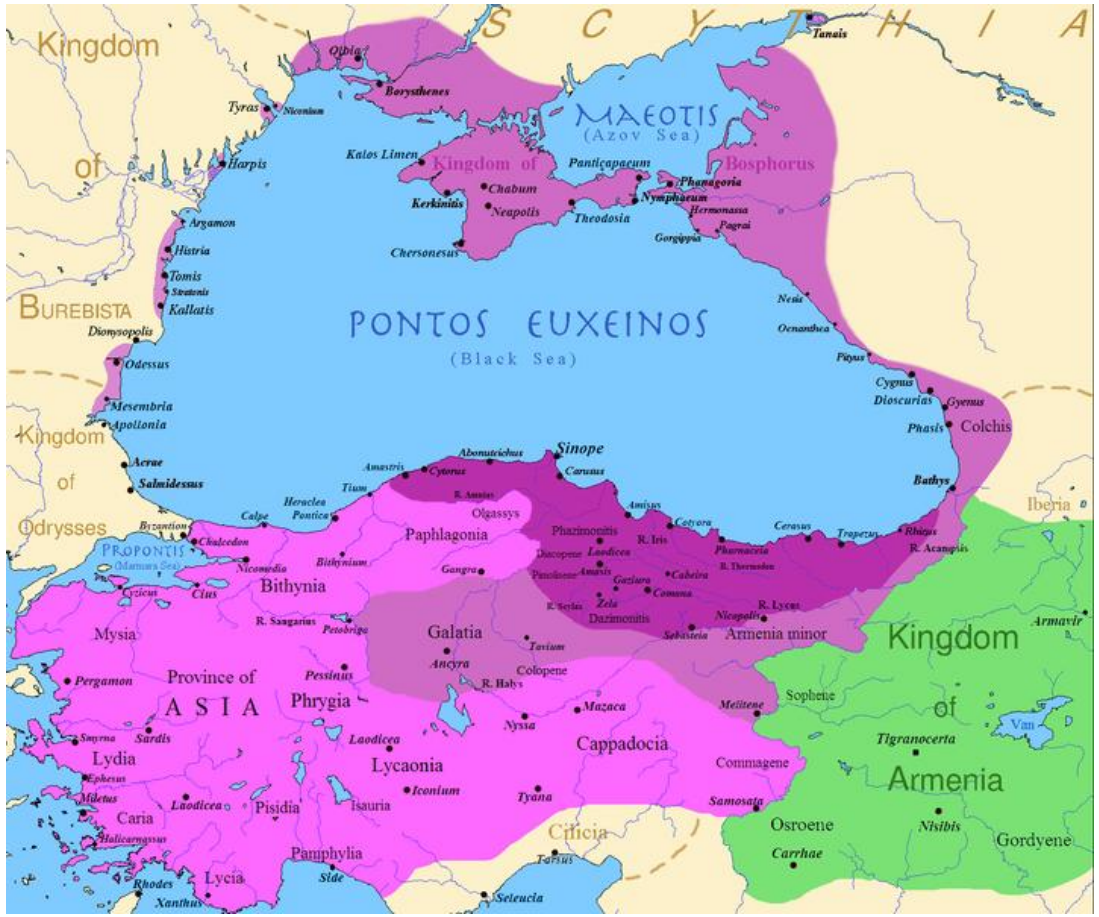
- Rim i italski saveznici
- Problem rimskog građanstva
- Raspodjela osvojenih zemljišta
- Rješenje – Rim dodjeljuje građanstvo

Sukob Marijevaca i Sule

- Ključni sukob u postupnom kraju republike

Prvi građanski rat

- **<u>Marije i Sula</u>**
- 88. pr. Kr. Rat protiv Mitrijada (pontski kralj)
- Vojskovođa – konzul Lucije Kornelije Sula (patricij)
- Marije – podrška plebejaca za preuzimanje vojske



Sulina diktatura

- Sula – marš na Rim
- Marije u bijegu, ali povratak i ponovna uspostava vlasti s Kornelijem Cinom
- Sukob 85.-83. pr. Kr. – pobjeda Sule
- Uspostava diktata
- Konstitucionalne reforme
  - Jačanje senata i patricijskih magistrata
  - Statutarno pravo naspram običajnog
- Pobjeda optimata

Prvi trijumvirat

Neformalni politički savez

- Gnej Pompej (Pompej Veliki)
  - Sulin vojskovođa
  - Vojni ugled – pobjede protiv Mitrijada i sredozemnih gusara
  - Širenje rimske vlasti do Judeje
- Marko Licinije Kras
  - Vojni ugled – gušenje pobune robova 73.-72. pr. Kr.
- Gaj Julije Cezar

- 70. pr. Kr. Kras i Pompej – konzuli
- Početni cilj – reforma Sulinih odredbi
  - Decentralizacija sudstva
  - Vraćanje prava pučkim tribunima

Stvarni ishod

- OSOBNA KORIST

- SLABLJENJE DEMOKRATSKIH INSTITUCIJA

Prvi trijumvirat

- 62. pr. Kr. Povratak Pompeja s Istoka
- Raspuštanje vojske
- Neće ići Sulinim putem
- Ali, opozicija Sulinim nastojanjima da Senat potvrdi ugovore i osvajačke kampanje na Istoku
- Jedan od protivnika – Kras (popular)

- 59. pr. Kr. – ključna!
- Cezar postaje konzul (popular)
- Dogovoren trijumvirat
- Cezar utječe na zakone
  - U korist Pompeja
    - Zemlja za veterene
    - Ratifikacija vojnih uspjeha
  - U korist Krasa – porezne olakšice
- Cezar profitira sam
- Politička podrška za njegove ambicije

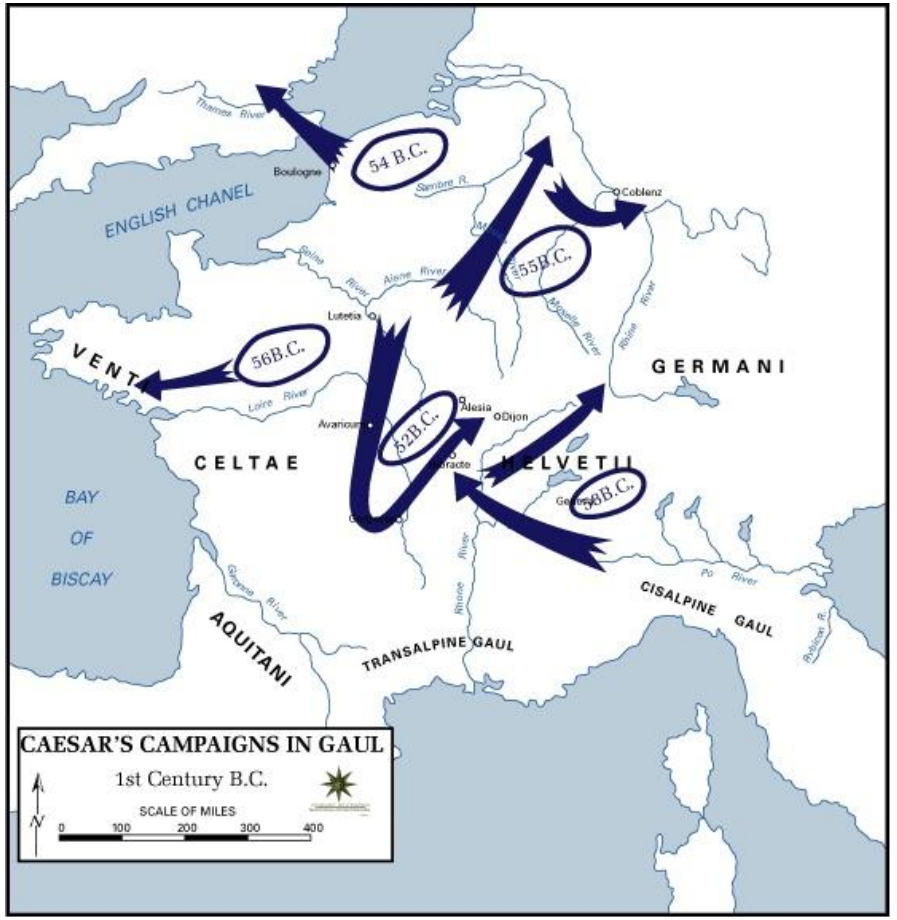
Prvi trijumvirat – posljedice

- Produbljenje sukoba
  - Senat – ne daje punu podršku
  - Ponovno sukobi s popularima

- 58. pr. Kr. konzul: Publije Klodije Pulher (Cezarov pristaša)
  - Obračun s Cezarovim protivnicima

Prvi trijumvirat – posljedice

- Uspon Cezara
- Prokonzul za Galiju i Iliriju
- Galski ratovi – 58.-49. – potpuna vlast u Galiji
- 55.-54. Britanija



Katalinina urota

- Događaj iz 63. pr. Kr.
- Lucije Sergije Katilina
  - Na čelu urote kojom se željelo smanjiti moć Senata i svrgnuti konzule
  - Optužen za pokušaj rušenja demokratske republike

Marko Tulije Ciceron

- Razotkrio urotu – pater patriae
- Poznati govor u Senatu

„O tempora o mores”

«Quousque tandem abutere, Catilina, patientia nostra? (Dokle ćeš, Katilino, zlorabiti strpljivost našu?)»

- Optužio I Krasa I Cezara za urotu – ali su oni oslobođeni
- Katilina pobjegao, pristaše smaknuti bez suđenja

Prvi trijumvirat – posljedice

- Unutarnji sukob
- Pompejevi pristaše i Klodijevci (Cezarovi pristaše)
- 55. pr. Kr. Privremena obnova trijumvirata
- 52.- pr. Kr. – obnova unutarnjih sukoba – umorstvo Klodija
- Pompej – počinje tražiti pristaše unutar Rima i Senata
- Zahtjev da Cezar preda vojno zapovjedništvo Senatu i da više ne smije biti izabran za konzula

Ustanci robova

1. 138.-132. pr. Kr. Sicilija
2. 104.-101. pr. Kr. Sicilija
3. 133.-129. pr. Kr. južna Italija
4. 73.-72. pr. Kr. južna Italija

